

OP WEG IN HET LICHT VAN PASEN TEN TIJDE VAN HET CORONAVIRUS

Brief van de bisschop van Rotterdam aan alle priesters, diakens en pastoraal werk(st)ers die werkzaam zijn in de parochies en instellingen in het bisdom Rotterdam

De verspreiding van corona houdt ieder van ons bezig op een indringende manier. Met betrekking tot onze kerkprovincie hebben de Nederlandse bisschoppen de nodige beslissingen en maatregelen moeten nemen. Informatie hieromtrent heeft u via mailverkeer en de diocesane website bereikt.

Zoals geschreven in mijn eerdere brief ter bemoediging aan alle gelovigen, raken de maatregelen heel direct het liturgische en pastorale leven van de Kerk en we weten niet hoe lang deze buitengewone omstandigheden nog voortduren.

Nu duidelijk is geworden dat op Palmzondag, tijdens het Paastriduum en op de zondag van Pasen geen publieke liturgische vieringen kunnen plaatsvinden, wil ik mij specifiek richten tot u die werkzaam bent in het pastoraat ten dienste van de vele mensen die in uw parochies en instellingen wonen en verblijven.

U bent degenen die ter plaatse met medewerking van anderen de uitvoering van de maatregelen in alle zorgvuldigheid ter hand neemt. Ik ben mij ervan bewust dat u daarbij op intense wijze meemaakt dat maatregelen als deze in combinatie met talloze mediaberichten bezorgdheid, verontwaardiging en angst oproepen.

Ik schrijf u deze brief op het hoogfeest van Sint Jozef, die de patroonheilige is van de Kerk. In geloof en op zijn voorspraak, weet ik mij met u in alle omstandigheden gesteund door de hand van de Heer (cf psalm 118, 16-17).

We kunnen als Kerk echter pas ten volle een netwerk van liefde zijn -in Christus' naam- wanneer wij volharden in gebed (Lucas 18, 1) en staande blijven in ons geloof (Lucas 18, 6). De voortgang van het gebed is wezenlijk voor de zending die de Heer aan ons, zijn Kerk, heeft toevertrouwd, ook in tijden van crisis en beperkingen.

Het moeilijke gegeven dat vanwege het coronavirus in de komende weken geen publieke liturgische vieringen plaatsvinden, wil niet zeggen dat wij als Kerk ophouden met de liturgie of ons bidden kunnen opschorten. Het Tweede Vaticaans Concilie onderstreept immers dat de liturgie 'het hoogtepunt is waarnaar de Kerk in al haar handelen streeft en tevens de bron waaruit al haar kracht voortkomt' en dat het eucharistisch offer 'bron en hoogtepunt is van heel het christelijk leven'¹.

Voortgang van liturgie en gebed

Met het oog op de voortgang van de liturgie en het gebed, vraag ik de priesters om met de andere bedienaren en leden van het pastoraal team bij gelegenheid van Palmzondag, in de dagen van het Paastriduum alsook op Paaszondag achter gesloten deuren de heilige eucharistie te vieren, in verbondenheid met de hele Kerk.

In de eerste berichtgeving van de bisschoppen werd al expliciet gewezen op de waarde van de geestelijke communie. Dit houdt in dat u de andere gelovigen in uw parochie of instelling uitnodigt om -zij het op afstand- in de geest verbonden te zijn met de viering van de eucharistie en een geestelijke communie te doen. De Kerk leert dat door het verlangen om Christus te ontvangen, de Heer

¹ Vaticanum II, *Sacrosanctum Concilium* 10; *Lumen Gentium* 11

ook door de ‘geestelijke gemeenschap’ zijn genade schenkt. In alle omstandigheden is het Christus die centraal staat in het leven van de Kerk. In deze geest getuigt het Tweede Vaticaans Concilie in het decreet over het lekenapostolaat dat Christus zelf de bron en de oorsprong is van het hele apostolaat van de Kerk².

Vooralsnog blijft de mogelijkheid om op doordeweekse dagen in kleine kring met andere gelovigen de eucharistie te vieren, met in achtneming van alle veiligheidsvoorschriften zijdens de overheid, het bisdom en de betrokken (zorg)instellingen. Het is aan de priester ter plaatse om binnen de gestelde kaders hieromtrent beslissingen te nemen.

Inmiddels wordt in verschillende parochies en instellingen in ons bisdom tevens de gelegenheid geboden om de eucharistie mee te vieren via internet (streaming).

Naast de viering van de eucharistie wil ik u aanmoedigen om het getijdengebed te bidden, tijd te maken voor het rozenkransgebed en aanbidding. Waar het gaat om persoonlijk gebed, eucharistische aanbidding of het bidden van de kruisweg, verdient het aanbeveling om in deze dagen op gezette tijden de deur van uw kerk of kapel open te zetten. Op deze wijze stelt u ook andere gelovigen in de gelegenheid om een moment naar de kerk te komen. Belangrijk is om daarbij te benadrukken dat de veiligheid gewaarborgd moet worden, onder meer door als gelovigen zelf de nodige afstand tot elkaar te bewaren.

Een uitvaart of doopviering kan alleen plaatsvinden indien alle voorschriften ten aanzien van de nodige veiligheid strikt worden nageleefd. Dit geldt ook bij de toediening van het sacrament van boete en verzoening en bij de ziekenzalving. Wanneer u zelf verkouden bent, neem dan in het geheel geen risico. Met klem verwijs ik naar de maatregelen en richtlijnen van de overheid en de gezamenlijke bisschoppen.

Voor de doopleerlingen in parochies en instellingen alsook voor anderen die door het vormsel wensen toe te treden tot de Kerk, zal de viering van het Paasfeest anders zijn dan verwacht. Ik wil u vragen om extra aandacht en begeleiding te bieden aan deze nieuwe katholieken in uw geloofsgemeenschappen, met het oog op hun doopsel en hun vormsel alsook hun eerste heilige communie in de nabije toekomst. Ik hoop en bid dat de diocesane ontmoeting met deze nieuwe leden van onze Kerk, op zaterdag 13 juni in de basiliek van Schiedam, daadwerkelijk doorgang zal kunnen vinden. Ik nodig u van harte uit om dan met hen mee te komen, zodat wij elkaar als gelovigen van het bisdom Rotterdam kunnen ontmoeten en samen in de eucharistie de dood en de verrijzenis van Christus kunnen vieren.

Voortgang van diaconie en naastenliefde

In deze periode van weinig kerkgang en samenkomsten blijven de projecten van de bisschoppelijke Vastenactie onderbelicht. Ik wil u daarom vragen om in uw omgeving extra aandacht te vragen voor de Vastenactie die vanouds deel uit maakt van de kernactiviteiten van de Veertigdagentijd, verbonden met onze christelijke opdracht van naastenliefde ten opzichte van noodlijdende mensen ver weg.

De eerste prelatie van de Veertigdagentijd noemt de ‘grotere aandacht voor de liefde tot de naaste’ als één van de pijlers van de vastentijd. Daarnaast zegt de derde prelatie dat ‘doordat wij het voedsel delen met hen die honger hebben, de Heer ons maakt tot navolgers van zijn mildheid’.

In deze geest vragen de gezamenlijke bisschoppen om in de komende weken bij de openstelling van een kerk of kapel ten behoeve van gebed en aanbidding tevens de gelegenheid te bieden om houdbare levensmiddelen mee te brengen voor mensen die afhankelijk zijn van hulp via een voedselbank. U zou vrijwilligers van (inter)parochiële caritasinstellingen kunnen vragen om de organisatie van deze voedselinzameling op zich te nemen, of mag ik de diakens vragen hierin het voortouw te nemen?

De voortgang van diaconie en naastenliefde is innig verbonden met het oprecht beantwoorden van onze roeping tot een christelijk leven: “Het doopsel gaat aan de eucharistie vooraf en is erop gericht, omdat de eucharistie de volheid is van de christelijke weg. Op dezelfde wijze gaat het geloof vooraf aan de liefde maar het geloof is alleen maar echt, als het door de liefde wordt bekroond”³.

---

² Vaticanum II, *Apostolicam Actuositatem* 4

³ Benedictus XVI, *Boodschap Veertigdagentijd* 2013

Voortgang van gemeenschapszin

Dat oprechte liefde de bekroning is van ons leven in geloof, komt op een uitzonderlijke manier naar voren in de beschrijving van de eerste christengemeenschap in de Handelingen der apostelen. In de liturgie van het woord in de eucharistieviering van beloken Pasen wordt deze beschrijving ons voorgehouden als eerste lezing.

“De eerste christenen legden zich ernstig toe op de leer der apostelen, bleven trouw aan het gemeenschappelijk leven en ijverig in het breken van het brood en in het gebed [...] Dagelijks bezochten ze trouw en eensgezind de tempel, braken het brood in een of ander huis, genoten samen hun voedsel in blijdschap en eenvoud van hart” (Handelingen 2, 42.46).

De christelijke gemeenschap waarvan Christus zelf de bron en oorsprong is en die telkens opnieuw gevoed wordt door de eucharistie -in kracht van de heilige Geest- wordt gekenmerkt door onderlinge liefde.

In de Handelingen der apostelen wordt vermeld dat de eerste christenen God loofden en bij het hele volk in de gunst stonden (Handelingen 2, 47). Zouden we als Kerk juist in deze dagen van het coronavirus ook deze betekenis kunnen hebben als netwerk van liefde?

In hoofdstuk 25 van het evangelie van Matteus spreekt de Heer zowel over het doen van barmhartigheid alsook over de inzet van onze talenten. Tevens roept de Heer ons op om waakzaam te zijn.

Ik besef dat ook in deze moeilijke tijd ter wille van de zending van de Kerk aan ieder van ons een specifieke roeping is toevertrouwd. Daarom wil ik de priesters, diakens en pastoraal werkers in de parochies vragen om jongeren op te roepen uit liefde voor Christus bijzondere aandacht en zorg te hebben voor ouderen die extra voorzichtigheid moeten betrachten vanwege het coronavirus. En onderschat niet de kracht van het samen bidden en samen werken als teamleden.

Voor de geestelijk verzorgers in de ziekenhuizen, bid ik om moed en volharding om patiënten en verzorgenden bij te kunnen staan in hun lijden en zwoegen als gevolg van de besmetting met corona.

Ook beloof ik mijn verbondenheid in gebed met hen die namens de Kerk werkzaam zijn in gevangenissen, verpleeg- en verzorgingshuizen, met een open hart voor de mensen die vanwege de crisis van het coronavirus extra eenzaam zijn.

Op weg in het licht van Pasen nodig ik u allen uit om met mij te bidden voor de Kerk als netwerk van liefde, teneinde in deze zware periode van het coronavirus, in Christus' naam te kunnen bouwen aan zijn beschaving van liefde⁴, in verbondenheid met alle mensen van goede wil.

Daarbij horen bidden en werken bij elkaar, want “de handen van het geloof verheffen zich naar de hemel, maar zij doen dit, terwijl zij in liefde een stad bouwen die is gebouwd op relaties waarin de liefde van God het fundament is”⁵.

Gesterkt door het gebed en de heilige eucharistie, kunnen wij onze gaven en talenten beschikbaar stellen voor de zending die de verrezen Heer aan zijn Kerk heeft toevertrouwd, in de overtuiging dat de dienst van de naastenliefde een bijzondere vorm van evangelisatie is⁶.

Rotterdam, op het hoogfeest van Sint Jozef, 19 maart 2020

+ Johannes van den Hende
Bisschop van Rotterdam

---

⁴ Paulus VI, *Boodschap voor Wereldvrede* (1977); Johannes Paulus II, *Encycliek Centesimus Annus* (1991) n. 10; Franciscus, *Encycliek Laudato si'* (2015) n. 231

⁵ Franciscus, *Encycliek Lumen Fidei* (2013) n. 51

⁶ Benedictus XVI, *Toespraak tot een delegatie van 'Circolo San Pietro'* (24 februari 2012)